

Трансформации на фолклорната и религиозната култура в Странджа през призмата на обичая Еньова буля и култа към св. Модест

Мира Маркова

(Резюме)

През последните десетилетия регионът на Странджа се отличава със сериозна демографска криза и в резултат на отлива на население се стига до значителни промени в културната област. Емпиричната основа на настоящото изследване са теренни материали от селата Факия и Момина църква (Централна Странджа, община Средец), като целта е да се даде представа за актуалното състояние на фолклорната и религиозната култура през знакови и специфични явления.

Обичаят *Еньова буля* е широко разпространен в Странджанския регион и е осмислян като акцент в празнуването на Еньовден (Яньовден), 24 юни – един от най-големите летни празници до 60-те години на XX в. *Еньова буля* се свързва с плодородието, моминския преход и добруването на селищната общност. Днес обичаят е изваден от контекста на празничния живот на изследваните общности, доколкото е променен светогледът на главните действащи лица. Основните изпълнителки са възрастни жени, календарното време не е точно фиксирано, което автоматично делегитимира сакралността на действията. Може да се направи констатацията, че обичаят в някои отношения е придобил параметрите на туристическа атракция. Неговото поддържане се възприема като необходимост от деклариране на локална идентичност и локална различност.

В подобна посока могат да бъдат търсени и трансформациите в религиозната култура на изследваното население. Култът към св. Модест се възприема като „специфично странджански“, свързан в миналото с типа стопанска заетост – животновъдството. Св. Модест е празнуван на 18 декември, в с. Факия се е вярвало например, че жена, която първа раздаде обредните хлябове по време на празника, ще приключи първа събирането на реколтата, жътвата и домашните си задължения. Днес промяната в бита и най-вече в стопанската заетост води до поддържането на култа до елемент от регионалната обредна специфика, основание за локални измерения на културната идентичност на местното население. Търсенето на мотивация в традицията поддържа жив духа на местното население в период на драстични демографски промени и период на социална криза, характерни за региона на Странджа в нашата съвременност.

Ключови думи: Еньова буля; ритуал; обичай; св. Модест; локална култура

Мира Маркова

Катедра „Етнология“

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Бул. „Цар Освободител“, № 15

1504 София, БЪЛГАРИЯ

miram@uni-sofia.bg